

Klasa IIg Zagadnienia z chemii (Zag_2)

W bieżącym tygodniu podsumujemy dział „Żywność” wykorzystując załączony na końcu test: „Sprawdź, czy potrafisz...?”.

Proszę zapoznać się z przesłanym materiałem dotyczącym budowy i nazw wybranych związków organicznych. Informacje te możecie wykorzystać przy rozwiązywaniu zadań. Przesłany materiał proszę potraktować jako notatkę z lekcji.

(Być może część z Was pamięta te wzory z gimnazjum; my również omawialiśmy część z nich podczas wcześniej przeprowadzonych lekcji).

Po zapoznaniu się z zaprezentowanym materiałem oraz wykorzystując wcześniej przyswojone przez Was wiadomości z trzech ostatnich tematów lekcji, proszę przystąpić do rozwiązywania testu, a ich rozwiązania przesłać do mnie **31 marca (wtorek)**.

Temat lekcji 3: Podsumowanie wiadomości z działu „Żywność”.

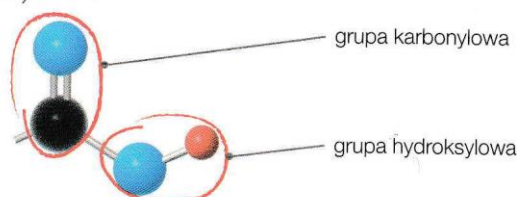
KWASY KARBOKSYLOWE:

Przypomnijmy, że

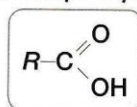
Kwasy karboksylowe to związki organiczne, których cząsteczki składają się z **grupy węglowodorowej** oraz **grupy karboksylowej** $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{—C—} \\ \text{OH} \end{array}$. Często są nazywane kwasami organicznymi.

Grupa karboksylowa składa się z dwóch grup:

- karbonylowej $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{—C—} \end{array}$
- hydroksylowej —OH .

Wzór ogólny kwasów karboksylowych:

gdzie:

—R – atom wodoru, grupa alkilowa lub grupa arylowa,

$\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{—C—} \\ \text{OH} \end{array}$ – grupa karboksylowa.

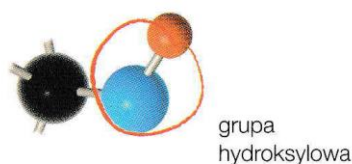
—COOH – grupa karboksylowa (zapisana bez uwzględnienia wiązań chemicznych)

W naszym przypadku interesują nas wzory następujących kwasów:

- kwas mlekowy: $\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—CH(OH)—COOH}$ (wzór półstrukturalny)
- kwas octowy: $\text{CH}_3\text{—COOH}$ (wzór półstrukturalny)
- kwas oleinowy: $\text{C}_{17}\text{H}_{33}\text{COOH}$ (wzór sumaryczny)
- kwas masłowy: $\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—CH}_2\text{—COOH}$ (wzór półstrukturalny)

ALKOHOLE:

Cząsteczki alkoholi są zbudowane z **grup węglowodorowych** (alkilowych) i grupy funkcyjnej $-OH$ nazywanej **grupą hydroksylową**:

Wzór ogólny alkoholi:

gdzie:

$-R$ – grupa węglowodorowa (alkil),

$-OH$ – grupa hydroksylowa.

Ze względu na liczbę grup $-OH$ alkohole dzielimy na:

a) monohydroksylowe (jednowodrotlenowe)

np.: **etanol**

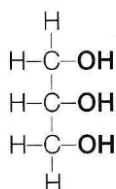

b) polihydroksylowe (wielowodrotlenowe)

np.: **glicerol**

wzór sumaryczny – $C_3H_5(OH)_3$

wzór strukturalny –

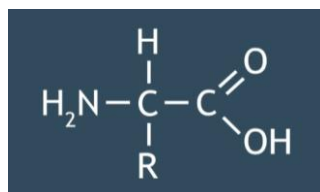

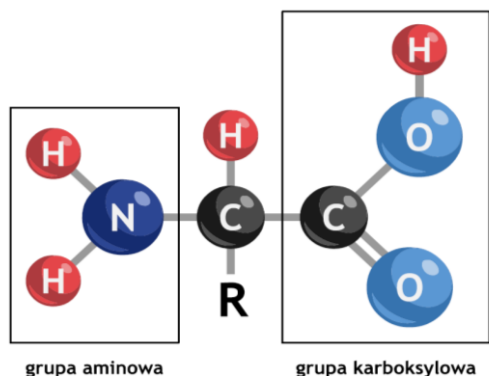
AMINOKWASY

Aminokwasy to pochodne węglowodorów, które zawierają w cząsteczce dwie grupy funkcyjne:

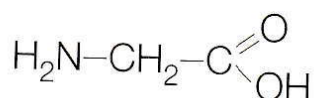
• aminową $-N\begin{array}{l} H \\ / \\ H \end{array}$,

• karboksylową $-C\begin{array}{l} O \\ // \\ OH \end{array}$.

np.: glicyna

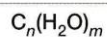

SACHARYDY

Sacharydy są nazywane potocznie **cukrami** lub **węglowodanami**.

a) zbudowane z węglowodorów
b) zwęglenie.

Wzór ogólny sacharydów:

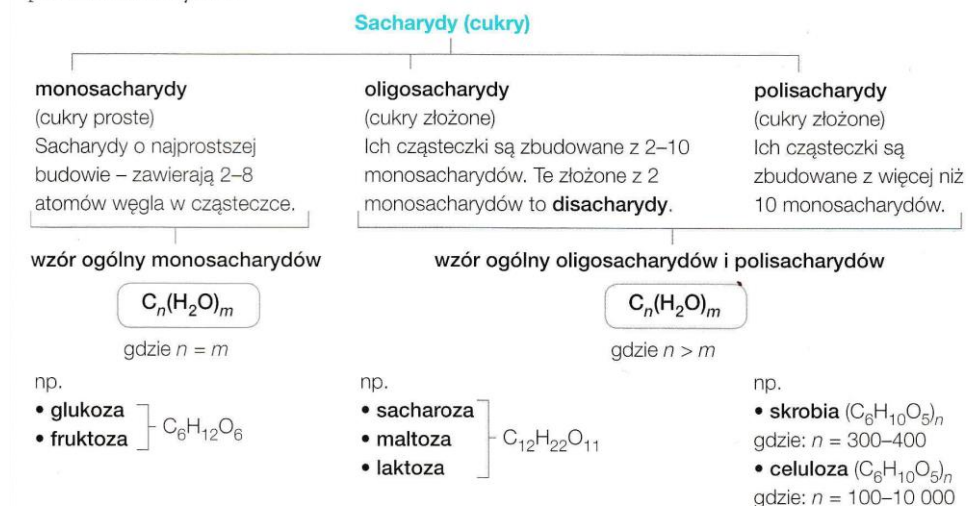
gdzie:

n i m – liczby naturalne; $n \geq m$.

Ze względu na budowę cząsteczek można dokonać następującego podziału sacharydów:

Sacharydy (cukry, węglowodany)

– związki organiczne zbudowane z węgla, wodoru i tlenu, o wzorze ogólnym $\text{C}_n(\text{H}_2\text{O})_m$.

Jeśli pojawią się pytania lub wątpliwości – proszę o kontakt.

SPRAWDŹ, CZY POTRAFISZ...

Wstaw znak X w odpowiednie miejsca.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań.

- A. Tran jest bogatym źródłem witaminy D. Prawda Fałsz
- B. Glin nie jest pierwiastkiem toksycznym. Prawda Fałsz
- C. Głównym związkami chemicznymi budującymi organizm człowieka są tłuszcze. Prawda Fałsz
- D. Węgiel, wodór i azot to przykłady pierwiastków biogennych. Prawda Fałsz

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość dokończeń poniższego zdania.

W warunkach beztlenowych zachodzi fermentacja

- A. mlekowa. Prawda Fałsz
- B. masłowa. Prawda Fałsz
- C. octowa. Prawda Fałsz
- D. alkoholowa. Prawda Fałsz

Zadanie 3. (0–1)

Dopasuj nazwy procesów fermentacji (A–C) do zastosowań tych procesów w przemyśle spożywczym (a–d).

- A. fermentacja alkoholowa   B. fermentacja octowa   C. fermentacja mlekowa
- a) produkcja octu winnego A / B / C
- b) wyrób ciasta drożdżowego A / B / C
- c) kiszenie kapusty A / B / C
- d) produkcja serów A / B / C

Zadanie 4. (0–1)

Zaznacz nazwy dwóch związków chemicznych powstających przy produkcji kefiru.

- A. kwas mlekowy
- B. kwas octowy
- C. glicerol
- D. etanol
- E. kwas oleinowy
- F. kwas masłowy

Zadanie 5. (0–1)

Białe wino po pewnym czasie skwaśniało. **Wybierz odczynnik (A–D) oraz obserwację (a–d), dzięki którym można to potwierdzić.**

Odczynniki	Obserwacje
☐ A. jod	☐ a) pojawiło się malinowe zabarwienie
☐ B. woda bromowa	☐ b) nastąpiła zmiana zabarwienia na czerwone
☐ C. roztwór fenoloftaleiny	☐ c) nastąpiło całkowite odbarwienie
☐ D. roztwór oranżu metylowego	☐ d) pojawiło się ciemnogrnatowe zabarwienie

Zadanie 6. (0–1)

Zaznacz masę kwasu octowego oraz wody potrzebnych do przygotowania 1,5 kg 6-procentowego octu.

Masa kwasu octowego:

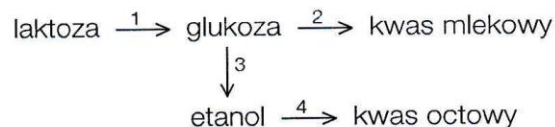
- A. 90 g   B. 9 g   C. 6 g   D. 90 u

Masa wody:

- A. 1491 u   B. 145 g   C. 1410 g   D. 149 g

Zadanie 7. (0–1)

Przyporządkuj równania reakcji chemicznych (A–D) do odpowiednich numerów zaznaczonych na schemacie (1–4).

- A. $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 \longrightarrow 2 \text{CH}_3\text{-CH(OH)-COOH}$ 1 / 2 / 3 / 4
- B. $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 \longrightarrow 2 \text{C}_2\text{H}_5\text{OH} + 2 \text{CO}_2$ 1 / 2 / 3 / 4
- C. $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} + \text{H}_2\text{O} \longrightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ 1 / 2 / 3 / 4
- D. $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH} + \text{O}_2 \longrightarrow \text{CH}_3\text{COOH} + \text{H}_2\text{O}$ 1 / 2 / 3 / 4

Która z tych reakcji chemicznych zachodzi podczas kwaśnienia wina?

- A / B / C / D

Zadanie 8. (0–1)

Zaznacz nazwy grup funkcyjnych oznaczonych na wzorze kwasu glutaminowego – substancji stosowanej w żywności jako wzmacniacz smaku E 620.

1. grupa karboksylowa   X / Y / Z
2. grupa hydroksylowa   X / Y / Z
3. grupa aminowa   X / Y / Z

